

MI-felelősség – új javaslatok születtek a digitális piac felelősségi szabályainak korszerűsítésére

2022. szeptember 28-án az Európai Bizottság javaslatot tett a digitális korhoz, a körforgásos gazdasághoz, valamint a globális értékláncokhoz illeszkedő felelősségi szabályok meghatározására.¹ A előterjesztés a jogbiztonság erősítése érdekében a meghibásodott, digitális technológiával készülő termékek kapcsán meghatározható felelősségi szabályok korszerűsítését, valamint a mesterséges intelligenciára vonatkozó nemzeti felelősségi szabályok célzott harmonizációját javasolja. A javaslatok értelmében a károsultak méltányos kártérítésben részesülnének egy kiszámíthatóbb és objektívebb rendszer szerinti kevésbé bürokratikus működésben.

Az előterjesztések összhangban állnak a 2020-ban bemutatott Mesterséges Intelligencia Fehér Könyvvel,² kiegészítve a 2021-ben előterjesztett Mesterséges Intelligencia jogszabálycsomag javaslatot a bizalomépítés szempontjából fontos védelmi intézkedések tervezett bevezetésével.³ A cél továbbra is az, hogy a fogyasztók ugyanolyan jogi védelmet élvezzenek az MI-termékek piacán, mint a hagyományos technológiájú termékek vonatkozásában.

A mesterséges intelligencia felelősségéről szóló irányelvjavaslat (AILD) célja a belső piac működésének javítása az okozott kárért való szerződésen kívüli polgári jogi felelősség egyes vonatkozásaira alkalmazandó egységes szabályok megállapításával az MI rendszerek esetén.⁴ A javaslat előterjesztését több szakértői csoport jelentése is megelőzte,⁵ amelyek közül az egyik legjelentősebb a 2020-ban az Európai Bizottság által kiadott, a mesterséges intelligencia, a IoT és a robotika biztonsági és felelősségi vonatkozásairól szóló jelentés,⁶ amelynek alapját a Bizottság által 2018-ban publikált az Európai

¹ Európai Bizottság 2022.

² Európai Bizottság 2020a.

³ Európai Bizottság 2021.

⁴ Európai Bizottság [é. n.].

⁵ Európai Bizottság 2019.

⁶ Európai Bizottság 2020b.

Mesterséges Intelligenciáról szóló állásfoglalás képezte.⁷ Utóbbiban a Bizottság hangsúlyozza, hogy az átmeneti időszakban nagyobb érdeksérelem nélkül alkalmazhatók a hatályos felelősségi szabályok a digitális termékek piacán is, de sürgeti a korszerűsítésüket.

Az új termékfelelősségi irányelvek a zöld és digitális kornak való megfelelést hivatottak biztosítani, korszerűsítve és megerősítve a nem biztonságos termékek által okozott személyi sérülések, anyagi károk vagy adatvesztések megtérítésére vonatkozó, a gyártók szigorú felelősségén alapuló szabályokat. Noha a javaslatok, a fogyasztók védelmére többlétszabályokat rónak a vállalkozásokra, kiszámíthatóságukkal az egész piac érdekeit szolgálják hosszú távon. A körforgásos gazdaság üzleti modelljében például a felelősségi szabályok részletes tisztázása szükséges a termékek lényegi módosításakor. A digitális kor gyártmányai tekintetében a digitális termékek (robotok, drónok vagy intelligens otthoni rendszerek, szoftverfrissítések, mesterséges intelligencia vagy a termék működéséhez szükséges digitális szolgáltatások) által okozott esetleges károk kezelésére is fel kell építeni az átlátható és egyértelmű felelősségi rendszert, amely azért is fontos, mert a gyártók gyakran nem tudják kezelni a kiberbiztonsági sebezhetőséget.

A javaslatok az EU globális piaci kapcsolataira is utalnak, egyenlő versenyfeltételeket kívánnak teremteni az uniós és az EU-n kívüli gyártók között úgy, hogy az uniós importtermékek által okozott károk esetében meghatározzák, hogy az importőrhez vagy a gyártó uniós képviselőjéhez fordulhatnak a sértettek kártérítésért. Az egyenlőség elve alapján a fogyasztók és a gyártók egyenrangúvá tételére is törekszik a javaslat, amely kártérítési kérelem esetén a fogyasztó bizonyítási terheinek csökkentését, rugalmasabb időbeli korlátozásokat ír elő.

A mesterséges intelligencia felelősségéről szóló irányelv célja, hogy egységes szabályokat állapítson meg az információhoz való hozzáférésre és a bizonyítási teher enyhítésére az MI-rendszerek által okozott károkban kapcsolatban, szélesebb körű védelmet biztosítva az áldozatok számára (legyen szó magánszemélyekről vagy vállalkozásokról), valamint az MI előmozdítása garanciák növelésével. Kiemelten védendő terület az MI-jogszabálytervezet által bevezetni kívánt magas kockázatú mesterséges intelligencia által okozott károkkal szemben a jogi jóvátétel igénylése.

Az előterjesztés két fontos változást vezetne be az eddigi termékfelelősségi irányelvbe. Egyszerűsödik az áldozatok jogi eljárása a károkozás bizonyítására

⁷ Európai Bizottság 2018.

vonatkozóan, ha olyan körülmények között állapítanak meg releváns hibát, amikor észszerűen valószínűnek tűnik a mesterséges intelligencia teljesítményével való okozati összefüggés. Ezt a kauzalitás vélelmének nevezik, amely abban segíti a sértetteket, hogy nem szükséges részletesen elmagyarázniuk a kár keletkezését, hiszen az nehezen értelmezhető a komplex MI-rendszerek által okozott sérelem esetén. A másik novum a fogyasztók számára a bizonyítékokhoz való hozzáférés jogának bevezetése azokban az esetekben, amelyekben magas kockázatú mesterséges intelligencia is érintett. Ennek értelmében az áldozatok több eszközzel fognak rendelkezni a jogi jóvátételre.

A digitális korhoz illeszkedő, átdolgozott Termékfelelősségi Irányelv bevezetésére tett javaslatot a Bizottság, amely a belső piac sarokköve volt az elmúlt négy évtizedben a hagyományos technológiájú termékek esetében. Időszerűvé vált azonban a módosítása, hiszen a szabályozási keretet a digitális valósághoz szükséges igazítani. Thierry Breton, belső piacért felelős biztos szerint a fogyasztói bizalom az innováció elengedhetetlen feltétele, ezért szükséges a módosítás bevezetése, amelynek megfelelően a tervezet egyensúlyt kíván teremteni a fogyasztók védelme és az innováció ösztönzése között. A Bizottság javaslata az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsának vizsgálati szakaszába lép.

2022. október 3.

Felhasznált irodalom

- Európai Bizottság (2018): *A Bizottság COM(2018) 237 final állásfoglalása az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A közös európai adattér kialakítása felé.* Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A237%3AFIN>
- Európai Bizottság (2019): *Liability for Artificial Intelligence and other Emerging Digital Technologies.* Online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1c5e-30be-1197-11ea-8c1f-01aa75ed71a1/language-en>
- Európai Bizottság (2020a): *White Paper on Artificial Intelligence: a European Approach to Excellence and Trust.* Online: https://commission.europa.eu/publications/white-paper-artificial-intelligence-european-approach-excellence-and-trust_en#files
- Európai Bizottság (2020b): *A Bizottság COM/2020/64 final jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Tanácsnak a mesterséges intelligencia, a dolgok internete és a robotika biztonsági és felelősségi vonatkozásairól.* Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?qid=1593079180383&uri=CELEX%3A52020DC0064>
- Európai Bizottság (2021): *Europe Fit for the Digital Age: Commission Proposes New Rules and Actions for Excellence and Trust in Artificial Intelligence.* Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_1682

Európai Bizottság (2022): *New Liability Rules on Products and AI to Protect Consumers and Foster Innovation*. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5807

Európai Bizottság [é. n.]: *Liability Rules for Artificial Intelligence*. Online: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/contract-rules/digital-contracts/liability-rules-artificial-intelligence_en